

ЕКОЛОГІЧНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ

Оцінка киянами ефективності дії державної та київської влади у збереженні довкілля та протидії зміні клімату.

Рівень актуальності питань збереження довкілля та протидії змінам клімату – високий, так вважають 92% киян. Актуальність цих питань динамічно зростає: 63% змінили своє ставлення до нього за останні 2-3 роки. 30% респондентів продемонстрували високий рівень готовності брати участь у заходах зі збереження довкілля, бо відчують особисту відповідальність за нього. Разом з тим – дії київської та державної влади у питаннях збереження довкілля оцінюються як недостатні, а рівень їхньої репутації у вирішенні екологічних проблем – доволі низький. Такі стислі результати соціологічного дослідження «Екологічна відповідальність», що проводилося за ініціативи та в рамках програми власних досліджень громадської організації «Солар Абілітіс» у партнерстві з дослідницькою компанією Research.ua (член ESOMAR) за підтримки: 350.org – Україна, Всеукраїнської платформи Earth Day Ukraine, Фонду ім. Гайнріха Бьоля, Бюро Київ-Україна, дослідницького центру ReputationLab (Україна), громадської організації «Екодія».

Дослідження було проведено з 20 квітня по 5 травня методом CAWI (Computer Assisted Web Interviewing) на основі випадкової вибірки серед користувачів мережі Facebook (50%) і учасників access-панелі Власна Думка (50%). Опитано 200 осіб, вибірка репрезентативна для постійного дорослого населення міста Києва (віком від 18 до 65 років). Статистична похибка вибірки не перевищує 5%. Додатково був опитаний 31 експерт: громадські діячі, державні службовці, журналісти, працівники ВДЕ-галузі.

Зростаюча важливість проблеми

Переважна більшість киян – 92% – вважає питання збереження довкілля та протидії зміні клімату важливими, з них 63% відзначили, що ці питання є вкрай важливими. І лише 3% мешканців Києва вважають проблеми довкілля та зміни клімату не важливими.

80% опитаних експертів вважають цю проблему вкрай важливою і 16% – просто важливою. Лише один експерт оцінив її важливість як посередню.

Розподілення оцінки важливості проблеми по віку респондентів достатньо рівномірне: від 88% у віковій групі 18-25 років до 90% у групі старших за 46 років. Аналогічна картина і у групах респондентів по рівню доходів: від 90% з доходом менше 5 тис. грн. на місяць до 100% респондентів з доходом понад 40 тис. грн. на місяць вважають цю проблему важливою або вкрай важливою. **Трохи більше уваги проблемі приділяють жінки, ніж чоловіки: вкрай важливою її відзначили 75% та 50% відповідно.** А важливою та вкрай важливою сумарно цю проблему відзначили 95% жінок та 89% чоловіків.

У переважної більшості киян (63%) збільшилося розуміння актуальності цієї проблеми за останні 2-3 роки. У 30% воно залишилося на тому ж самому рівні, що і раніше. Аналогічна картина і серед експертів: 63% и 29% відповідно.

Готовність до активних дій

Кияни продемонстрували високий рівень готовності брати участь у заходах по збереженню довкілля.

А саме:

87% згодні сортувати власне побутове сміття.

79% готові скорочувати власні витрати електрики, води та інших важливих ресурсів.

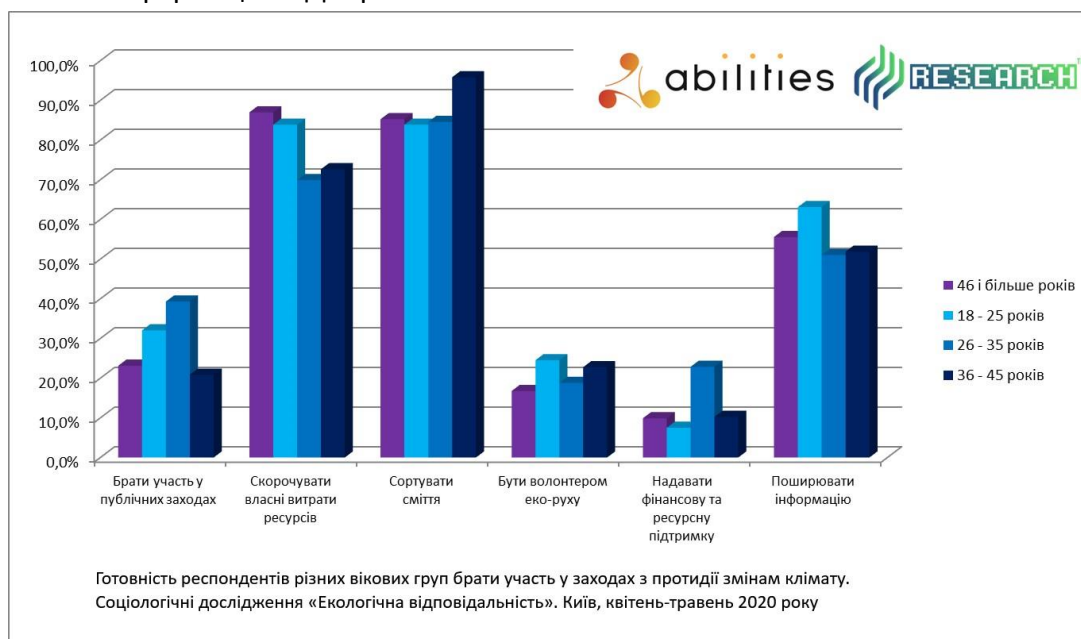
55% киян готові поширювати інформацію про важливість заходів з протидії зміні клімату.

Третина мешканців Києва (28%) готова брати участь у публічних заходах на підтримку екологічного руху.

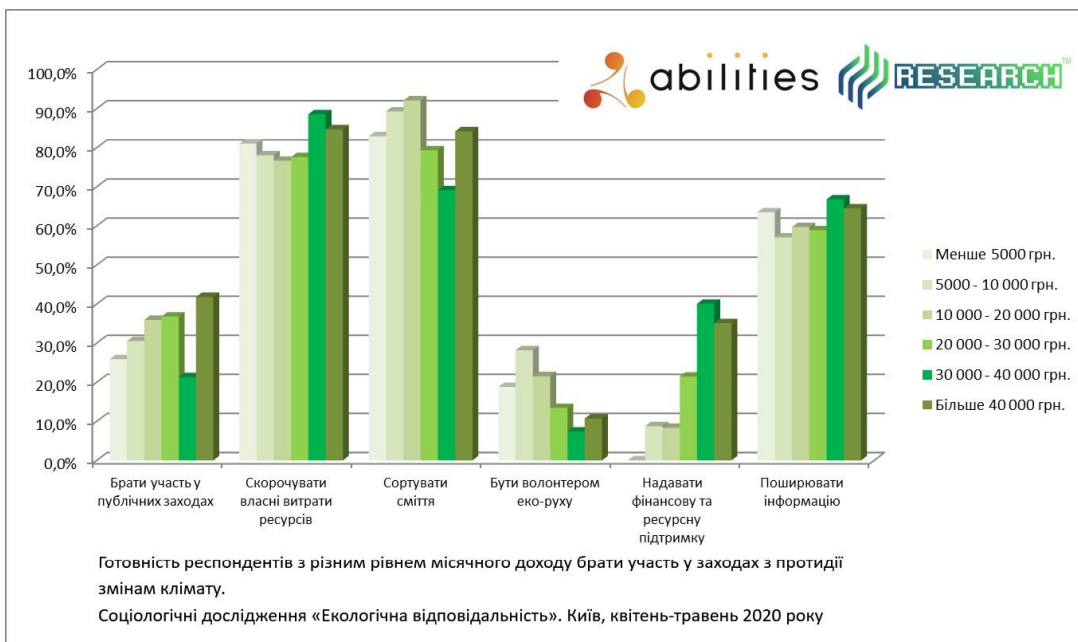
Кожен п'ятий киянин (20%) – готовий брати участь (бути волонтером) у громадських організаціях\рухах з протидії зміні клімату.

13% готові надавати фінансову та ресурсну підтримку громадським організаціям у боротьбі зі зміною клімату.

Найвищі показники готовності до активних дій продемонстрували кияни у сортуванні власного сміття. Серед усіх киян найбільша готовність у віковій групі 36-45 років – 96%, та у киян з доходом 10-20 тис. грн. та менше 5 тис. грн. на місяць (92% та 89% відповідно). А от найнижчий показник готовності до сортування сміття серед киян з доходом 30-40 тис. грн. (69%), при тому 84% киян з доходом понад 40 тис. грн. готові сортувати власне сміття. Разом з тим ці дві групи найбільш фінансово забезпечених киян найбільше й готові надавати фінансову та ресурсну підтримку громадським організаціям: 40% та 35% відповідно. Фінансову підтримку більш схильні надавати молоді люди 26-35 років – 30%. А от скорочувати власні витрати води та електрики та бути волонтерами вони готові менше за усі інші вікові групи (69% та 19% відповідно). Найбільшу готовність в цих питаннях продемонстрували вікові групи 18-25 та 36-45 років: 84% та 73% (відповідно) готові скорочувати власні витрати ресурсів. 25% та 23% (відповідно) готові бути волонтерами. Більше інформації на Діаграмах 1 та 2.

Діаграма 1. Готовність респондентів різних вікових груп брати участь у заходах з протидії змінам клімату. Соціологічні дослідження «Екологічна відповідальність». Київ, квітень-травень 2020 року

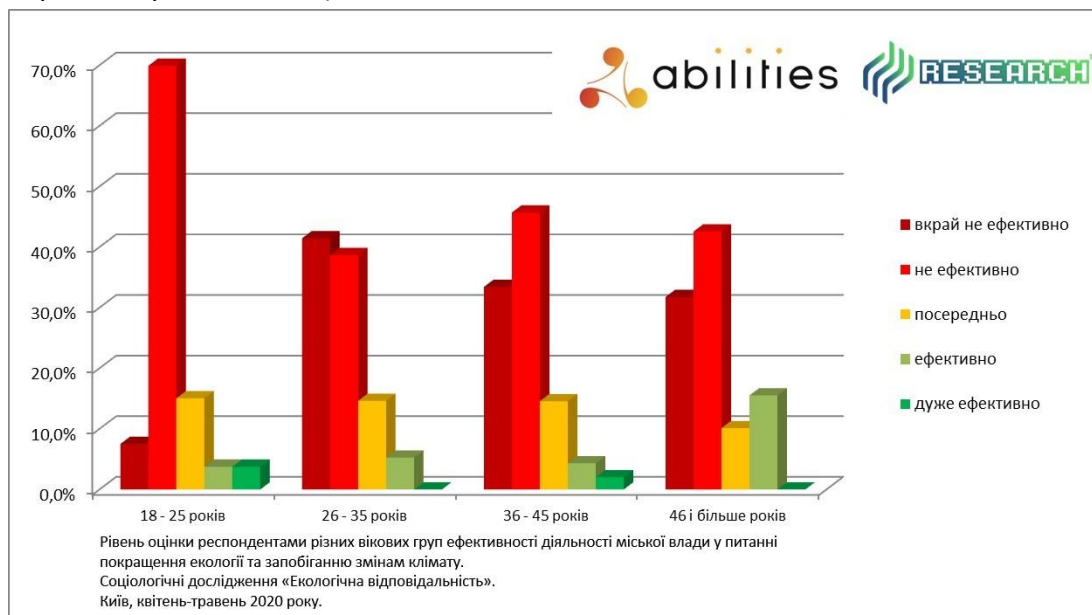

Діаграма 2. Готовність респондентів з різним рівнем місячного доходу брати участь у заходах з протидії змінам клімату. Соціологічні дослідження «Екологічна відповідальність». Київ, квітень-травень 2020 року

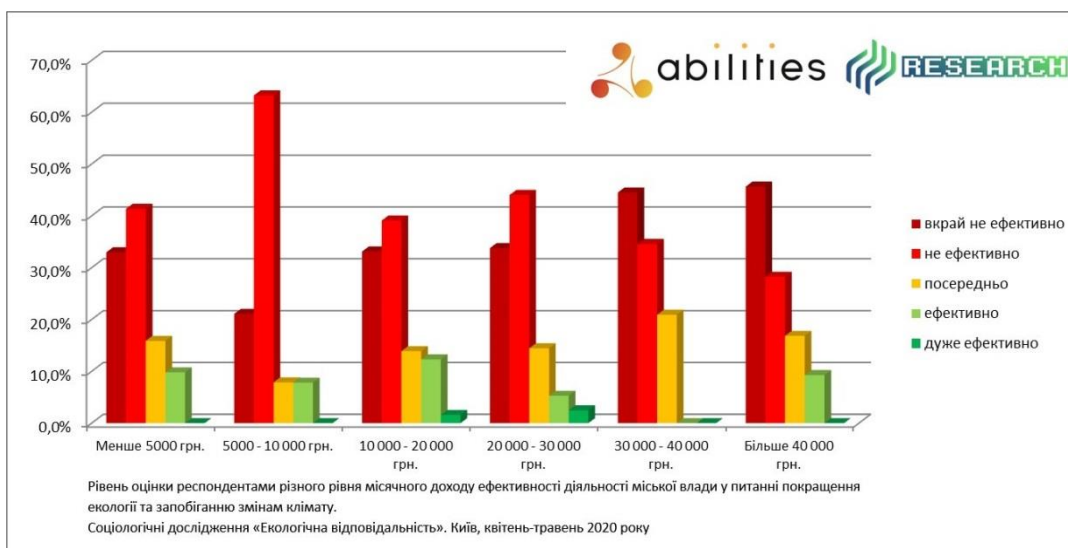
Ефективність дій влади – незадовільна

Кияни та експерти солідарні в оцінках низької ефективності діяльності київської міської влади у питаннях покращення екології та запобігання змінам клімату – 77% оцінили їх як незадовільні та вкрай незадовільні. Лише 14% киян та 13% експертів оцінили їх як середньо задовільні. Ще більш категорично кияни та експерти оцінили діяльність державної влади: 84% та 82% відповідно вважають її неуважною до екологічної ситуації й неефективною у протидії змінам клімату.

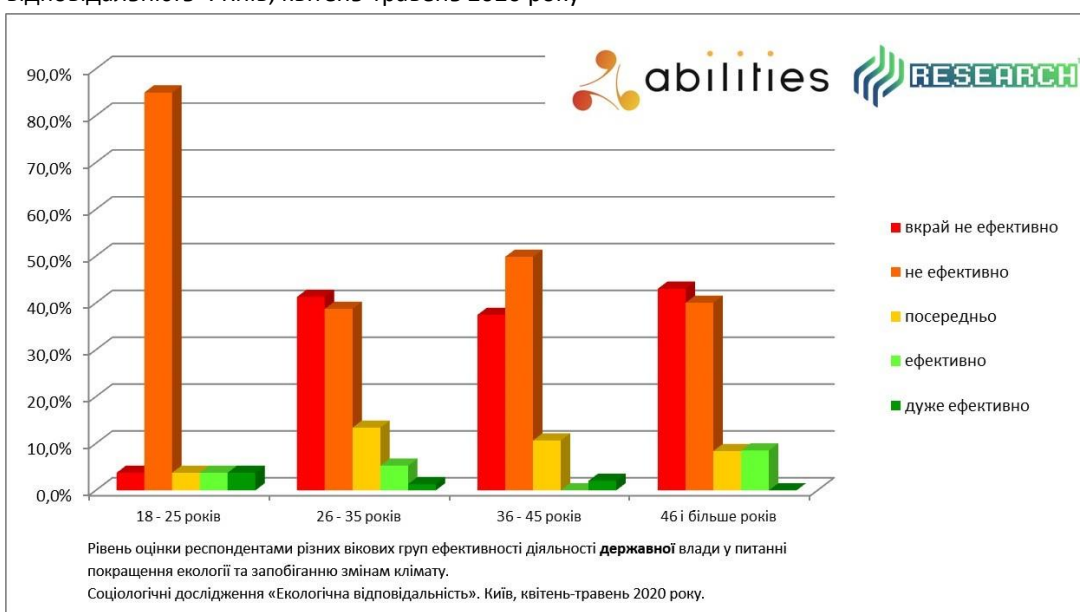
Одноставності думок демонструють усі вікові групи киян та групи з різним рівнем доходу (Діаграми 3 - 6). За одним винятком – вікова група 18-25 більш поблажливо ставиться до ефективності міської та державної влади, вважаючи їх дії скоріше неефективними, ніж вкрай неефективними (8% та 70% в оцінці київської влади та 4% і 85% в оцінці державної).

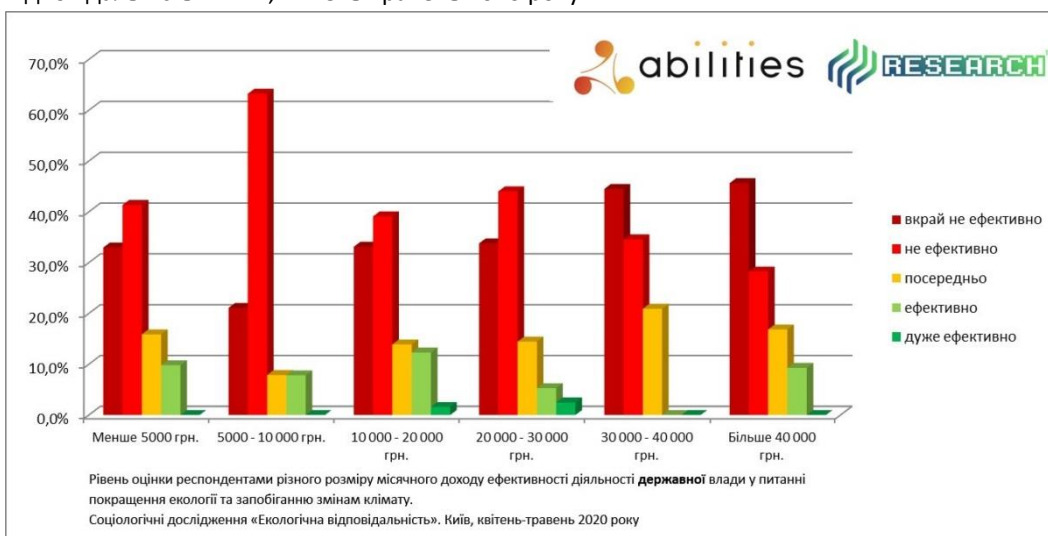
Діаграма 3. Рівень оцінки респондентами різних вікових груп ефективності діяльності міської влади у питанні покращення екології та запобігання змінам клімату. Соціологічні дослідження «Екологічна відповідальність». Київ, квітень-травень 2020 року

Діаграма 4. Рівень оцінки респондентами різного рівня місячного доходу ефективності діяльності міської влади у питанні покращення екології та запобігання змінам клімату. Соціологічні дослідження «Екологічна відповідальність». Київ, квітень-травень 2020 року

Діаграма 5. Рівень оцінки респондентами різних вікових груп ефективності діяльності державної влади у питанні покращення екології та запобігання змінам клімату. Соціологічні дослідження «Екологічна відповідальність». Київ, квітень-травень 2020 року.

Діаграма 6. Рівень оцінки респондентами різного розміру місячного доходу ефективності діяльності державної влади у питанні покращення екології та запобігання змінам клімату. Соціологічні дослідження «Екологічна відповідальність». Київ, квітень-травень 2020 року

Хто головний відповідальний?

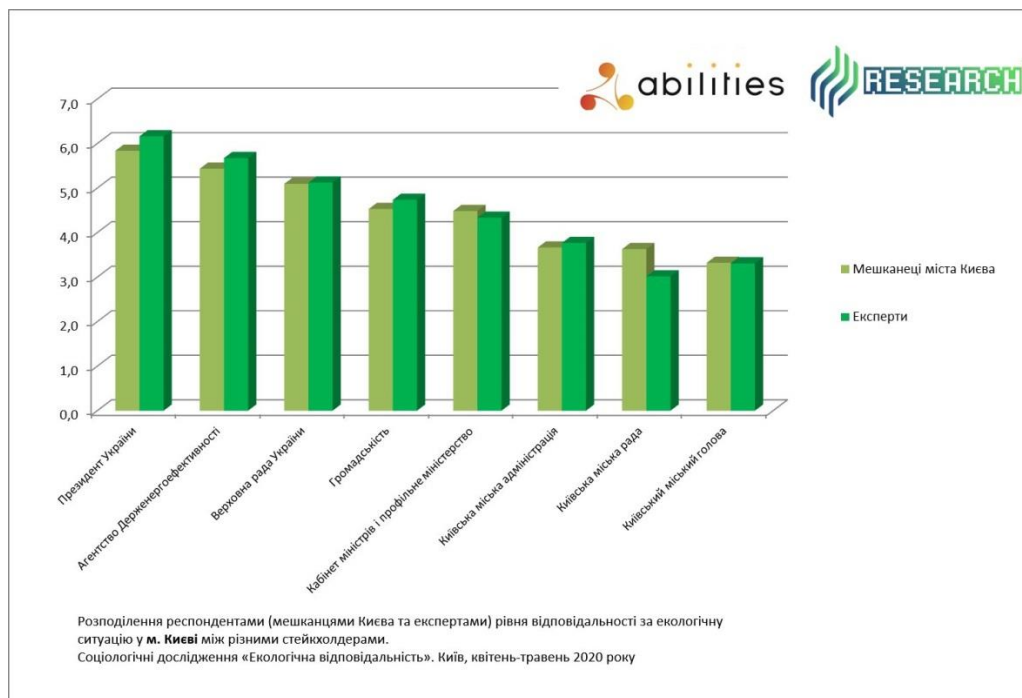
У питанні про розподілення відповідальності стейкхолдерів за екологічну ситуацію та протидію змінам клімату мешканці Києва та експерти відзначили наступне (діаграма 7 та 8):

- У першу чергу відповідальність несуть Президент України та агентство Держенергоефективності. На відміну від киян експерти відзначають більш високий рівень відповідальності Президента та Верховної Ради, ніж мешканці міста.
- Друге місце посіли громадськість та Кабінет Міністрів України. Кияни оцінили їх рівень відповідальності вище, ніж експерти.
- На третьому місці опинилися органи місцевого самоврядування: КМДА, Київрада та київський міський голова відповідно.

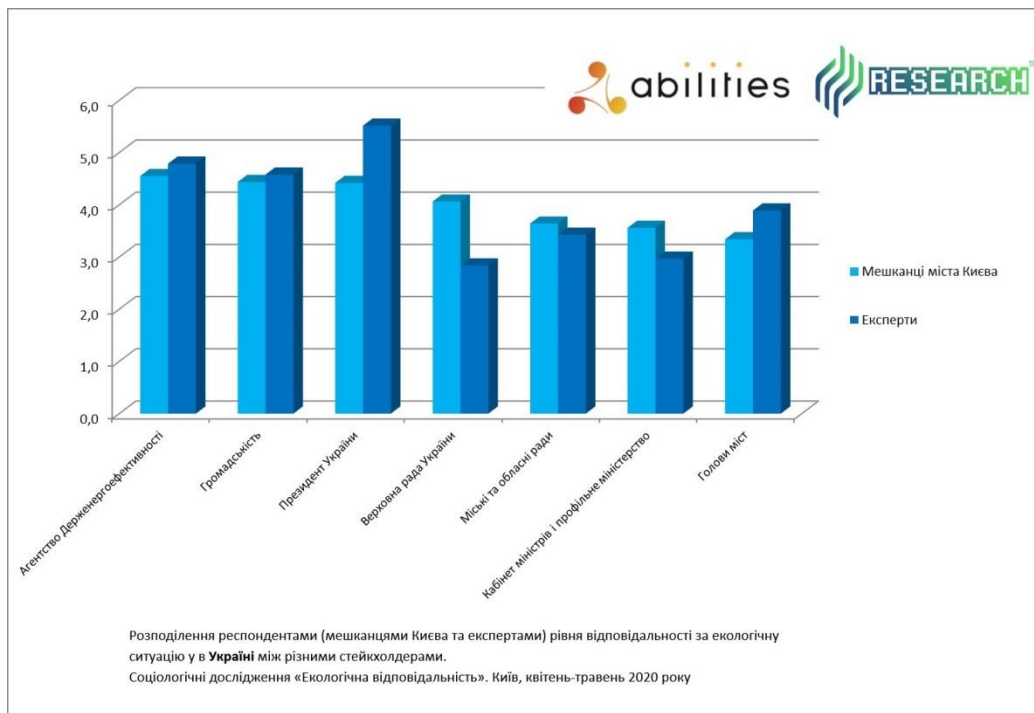
Стосовно відповідальності за стан довкілля в Україні в цілому оцінки респондентів дещо відрізняються з їх оцінками відповідальних за екологію у місті Києві. Так респонденти включили до групи «лідерів» громадськість і зменшили (на відміну від експертів) рівень відповідальності Президента.

Разом з тим експерти вважають що Верховна Рада та Кабінет Міністрів несуть суттєво меншу відповідальність, ніж міські/обласні ради та голови міст. З ними не погоджуються мешканці Києва, які вважають Верховну Раду майже так само відповідальною за стан екології, як і Президента.

Варто відзначити, що експерти, на відміну від мешканців Києва, вважають мерів більш відповідальними за стан екології не тільки в їхніх містах, а і в Україні в цілому.

Діаграма 7. Розподілення респондентами (мешканцями Києва та експертами) рівня відповідальності за екологічну ситуацію у м. Києві між різними стейкхолдерами. Соціологічні дослідження «Екологічна відповідальність». Київ, квітень-травень 2020 року

Діаграма 8. Розподілення респондентами (мешканцями Києва та експертами) рівня відповідальності за екологічну ситуацію у в Україні між різними стейкхолдерами. Соціологічні дослідження «Екологічна відповідальність». Київ, квітень-травень 2020 року

Що впливає на наше довкілля?

Мешканці Києва та експерти неоднаково оцінюють важливість чинників, що впливають на рішення місцевої влади в галузі екології та запобігання зміні клімату. Більшість мешканців Києва погодилися з тим, що найбільше впливає корупція та фінансування (59% та 55% відповідно).

За ними йдуть: пріоритетність питання екології серед інших питань (37%), кадри/спеціалісти (32%) і громадська думка (30%).

Завершує список: стратегія (23%), технології (23%) та необхідний досвід (17%).

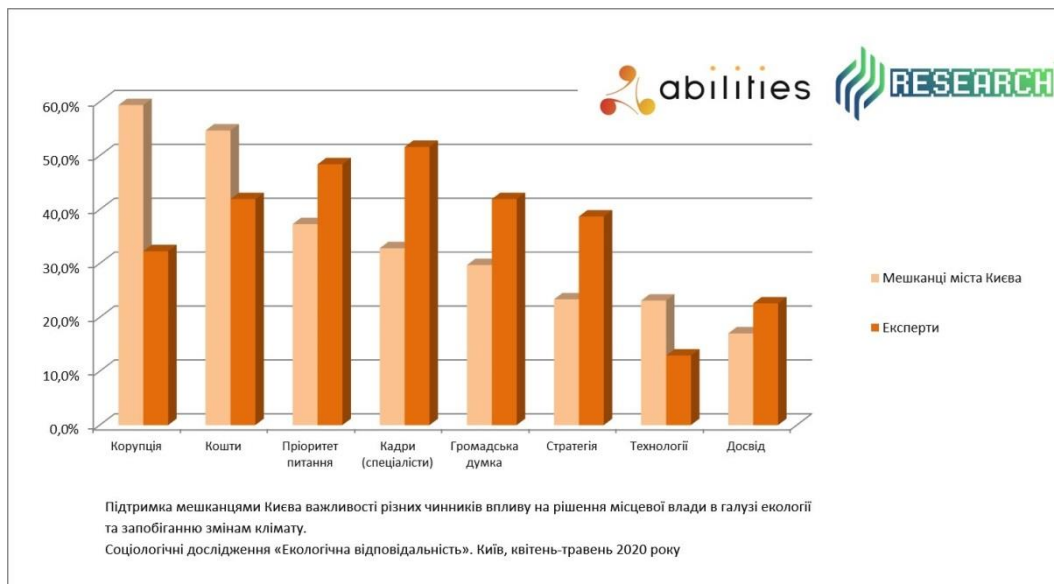
Експерти ж мають іншу думку – більшість з них вважає ключовими чинниками кадри/спеціалістів (52%) та пріоритет питання екології серед інших питань (48%).

Трохи менше експертів вважають однаково важливим чинником громадську думку та кошти/фінанси (42%).

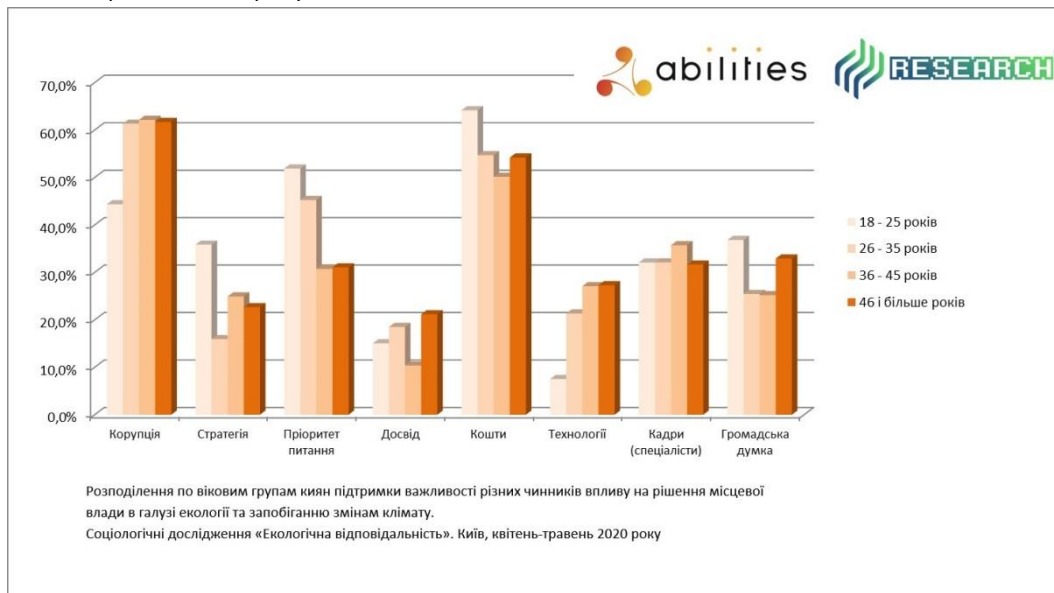
А от у важливості стратегії переконані тільки 39% експертів. Корупція, досвід та технології набрали 32%, 23% та 13% відповідно.

Усі данні представлені на Діаграмі 9, а на Діаграмі 10 представлено розподілення підтримки важливості чинників по віковим групам киян.

Оцінюючі важливість матеріальних чинників респонденти відзначили, що, на їх думку, найбільший вплив на довкілля мають промислові викиди (4,8 балів з 5), рівною мірою вплив від транспорту та побутового сміття (4,5 балів з 5) та від теплових електростанцій (4,4 бали з 5). Також 83% респондентів – мешканців Києва відзначили вкрай велику важливість інших чинників. Серед них вони назвали: неконтрольовану вирубку зелених зон (лісів), відсутність незворотності покарання за шкоду довкіллю, використання вугілля (твердого палива) на електростанціях.

Діаграма 9. Підтримка мешканцями Києва важливості різних чинників впливу на рішення місцевої влади в галузі екології та запобігання змінам клімату. Соціологічні дослідження «Екологічна відповідальність». Київ, квітень-травень 2020 року

Діаграма 10. Розподілення по віковим групам киян підтримки важливості різних чинників впливу на рішення місцевої влади в галузі екології та запобігання змінам клімату. Соціологічні дослідження «Екологічна відповідальність». Київ, квітень-травень 2020 року

Очікування та оцінка реальної репутації громадськістю

На звершення дослідження було створено репутаційний профіль «ідеальної влади» та співставлено його з оцінками киянами репутаційних профілів київської та державної влади в контексті їх діяльності по збереженню довкілля та протидії змінам клімату.

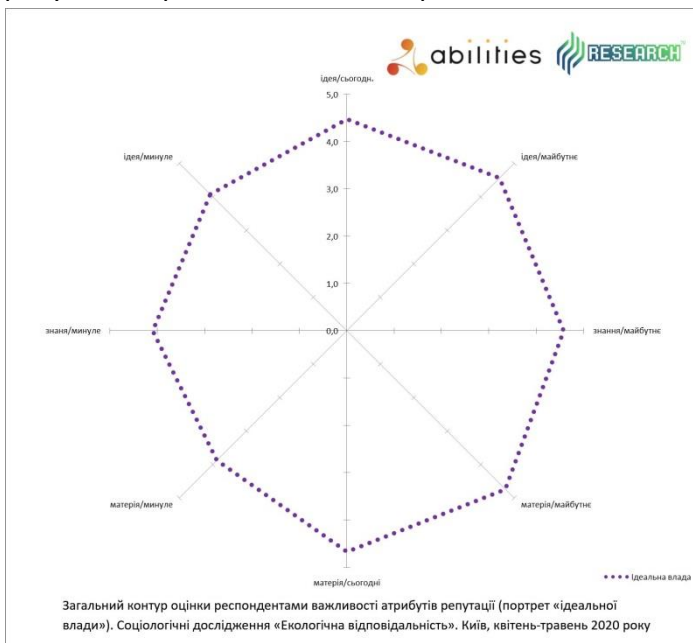
Загальний контур оцінки важливості атрибутів репутації (портрет «ідеальної влади», Діаграма 11) демонструє, що респонденти більш зосереджені на сьогоденні та майбутньому – респонденти надають саме цим атрибутам більш високі оцінки, ніж тим, що пов'язані з минулим. Причому це стосується всіх трьох спектрів діяльності: ідеологічно/інформаційної, технологічної та матеріальної.

На Діаграмі 12 представлено перетин індивідуальних бачень респондентами репутаційного профілю «ідеальної влади», які показують високу щільність співпадіння в позначених вище секторах та значно більшу розпорошеність ставлень в оцінках важливості минулого.

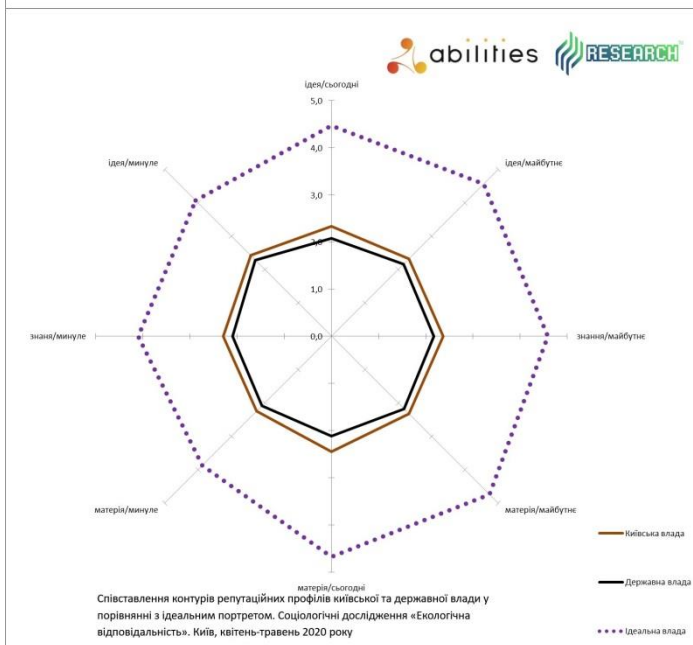
Порівнюючи очікування респондентів з реальною владою Києва та держави ми бачимо драматичну різницю: респонденти вкрай низько оцінюють репутацію київської та державної влади в контексті їх дій у піклуванні про довкілля та запобіганні змінам клімату.

Діаграма 13 демонструє, що сприйняття киянами репутації київської та державної влади співпадають по профілю, проте київська влада має трохи вищі оцінки відповідності очікуванням громадськості. Що підтверджується однаково низьким рівнем оцінок ефективності діяльності київської та державної влади, які були наведені вище.

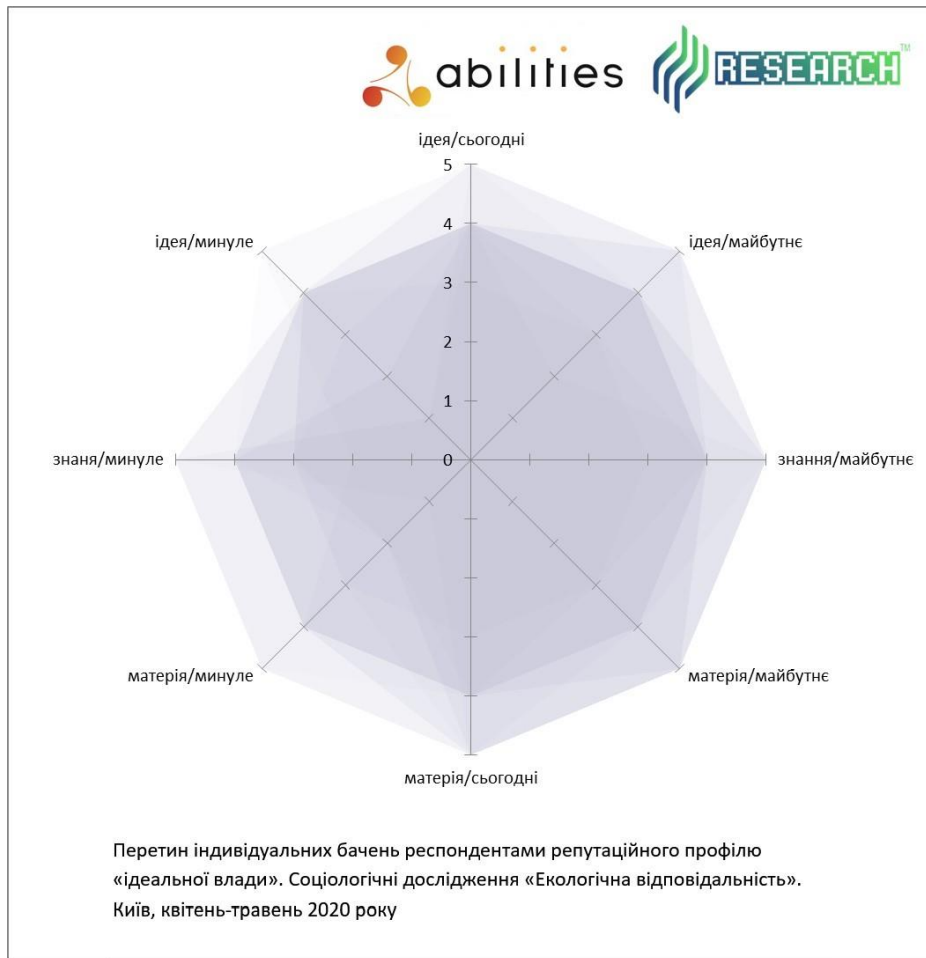
Найбільш істотні розриви виявилися по таким репутаційним характеристикам, як сьогоднішні та майбутні дії влади. А саме у діях зі створення інфраструктури, яка дозволить покращити довкілля та планувати таку роботу на майбутнє. Також очевидними є недоліки у комунікаційному горизонті: і в комунікаціях сьогодні, і в формуванні розуміння громадськістю намірів та цілей дій влади у майбутньому.

Діаграма 11. Загальний контур оцінки респондентами важливості атрибутів репутації (портрет «ідеальної влади»). Соціологічні дослідження «Екологічна відповідальність». Київ, квітень-травень 2020 року

Діаграма 12. Перетин індивідуальних бачень респондентами репутаційного профілю «ідеальної влади». Соціологічні дослідження «Екологічна відповідальність». Київ, квітень-травень 2020 року

Діаграма 13. Співставлення контурів репутаційних профілів київської та державної влади з ідеальним портретом. Соціологічні дослідження «Екологічна відповідальність». Київ, квітень-травень 2020 року

Резюме

Дослідження наочно продемонстрували динамічне зростання актуальності питань збереження довкілля та протидії змінам клімату, готовність громадськості брати активну участь у діях з подолання кліматичної кризи.

Разом з тим і кияни, і експерти вкрай негативно оцінюють ефективність діяльності як київської, так і державної влади в цьому питанні.

Аналізуючи чинники такого стану ми бачимо, що 48% експертів та 27% киян вважають, що має бути змінена пріоритетність питань.

59% киян та 42% експертів вважають фінансування ключовим чинником вирішення цього питання.

З аналізу профілю сприйняття репутації є очевидним, що найбільші розриви зосередженні у створенні необхідної інфраструктури сьогодні та плануванні такої роботи на майбутнє.

Таким чином, громадськість демонструє необхідність зміни ставлення місцевої та державної влади до питань екології та очікує формування плану дій зі створення необхідної інфраструктури. Також громадськість демонструє високий рівень готовності брати участь у екологічній діяльності, починаючи від власних побутових дій до участі у громадській діяльності. І саме це, на думку авторів дослідження, є його головним позитивним результатом.

Олексій Делюков, директор Research.ua:

«У процесі дослідження ми помітили неабиякий інтерес киян до необхідності вирішення проблем екології в місті, особливо серед молодих жінок у віці 26-35 років. За результатами ми бачимо сформовану «критичну масу» для ініціювання змін у підходах до вирішення екологічних проблем міста та їх недооцінку з боку місцевої та державної влади».

Мітя Холта, співзасновник ГО Solar Abilities:

“Екологія - це місце, де стирається грань між локальним і глобальним. Недбалість до навколишнього середовища в одному місті впливає на всю країну, забруднення в окремій країні позначається на екологічній ситуації решти світу. Екологічні проблеми зараз чи не на останньому місці для чільників і Києва, і України. А саме ставлення до них і є маркером стратегічного горизонту влади - бо наслідки її екологічної політики відчуватимуться ще багато років після того, як чиновники звільнять свої крісла”.

Оксана Алієва, координаторка програми «Зміна клімату і енергетична політика» Фонду ім. Г. Бьолля, Бюро Київ-Україна: «Ми працюємо з громадським кліматичним рухом багато років. Результати дослідження дозволяють краще зрозуміти, в якому напрямку ми можемо шукати додаткових прихильників і прихильниць для подальшої активізації громадянського суспільства і просування важливості вирішення проблеми зміни клімату «знизу – вгору». Також дослідження має стати тривожним дзвінком для органів влади і, з одного боку, продемонструвати

цей запит від громадськості, а з іншого, показати, що органи влади мають краще виконувати свої функції та вжити заходів для подолання корупції, яку респонденти та респондентки оцінили як ключову перешкоду».

Євгенія Засядько, керівниця відділу клімату і транспорту ГО Екодія: «Події останнього часу у місті лише демонструють нагальність рішень у сфері охорони довкілля та зміни клімату. Дослідження показує велику зацікавленість населення, що має стимулювати місцеву владу до дій. Жителі та жительки готові вкладати свій час та навіть фінанси для покращення ситуації, але для рішучих дій потрібна активна робота на всіх рівнях включно з місцевою владою, роботою якої громадяни зараз невдоволені».

Наталія Боярчук, засновниця проекту Earth Day Ukraine: «Важливо зрозуміти, що у киян «попит» на екологічний стиль життя зростає. Українці поступово наближаються до рівня європейської екосвідомості у сферах сортування сміття, економії ресурсів, поширення інформації та волонтерства. Ця позитивна динаміка відстежується в різних вікових групах і суспільних прошарках. Перехід до сталої моделі ведення бізнесу для компаній стає необхідним, а не тільки виправданим. Для державної та місцевої влади, своєю чергою, необхідним стає впровадження необхідних інфраструктурних змін, оскільки цього вимагають цінності й пріоритети все більшої частини населення».

Світлана Романко, Managing Director Eastern Europe, Caucasus and Central Asia (EECCA) 350.org: «Як міжнародний громадський кліматичний рух, ми працюємо над тим, щоб залучення громадян у вирішення проблем кліматичної кризи було сталим, стабільним і створювало значний політичний вплив на тих, хто розробляє, приймає та реалізує кліматичну політику. Приємно бачити, що третина мешканців Києва (28%) готова брати участь у публічних заходах на підтримку екологічного руху, а кожен п'ятий киянин (20%) – готовий брати участь (бути волонтером) у громадських організаціях\рухах з протидії зміні клімату. Також, як видно, критично недостатньою є ефективність роботи влади як у місті Києві, так і в інших містах і цифри справді вражають: 84% та 82% опитаних вважають владу неухважною до екологічної ситуації й неефективною у протидії змінам клімату. Гадаю, це пов'язано з тим, що довкілля в нас є джерелом

нешадної експлуатації окремими елітами та отримання прибутку, а не об'єктом сталого, економного та раціонального використання, охорони та відновлення. Так само довкілля і клімат наразі не є пріоритетним напрямом державної політики та фінансування. Проте посухи, наростаюча нестача водних ресурсів, нетипові для нашої кліматичної зони природні явища (пилові бурі, сніг у квітні та травні) уже змушують посадовців усвідомлювати, що в протидію зміні клімату також потрібно вкладати ресурси. Вибори до органів місцевого самоврядування, що плануються в жовтні, також є гарною можливістю для громадськості та зацікавлених громадян запитати у кандидатів про їх плани на охорону довкілля та клімату і боротьбу з корупцією у цій сфері».

Андрій Кашпур, засновник ReputationLab (Україна):

«У сучасному динамічному світі, де діалогові формати комунікації починають переважати над монологіями вкрай важливо вміти почути та зрозуміти одне одного. На жаль з цих досліджень ми бачимо, що громадськість поставила низьку оцінку київській та державній владі у питанні збереження довкілля та протидії змінам клімату. І це свідчить, у тому числі, і про відсутність діалогу. Разом з тим саме ця, на перший погляд – негативна, ситуація є можливістю до покращення діалогу громадськість-

держава-бізнес. Як наслідок, збільшення ефективності спільних дій у покращенні довкілля та більш активної участі України та українців у світовій боротьбі зі зміною клімату. Цей позитивний прогноз підтверджують і цикл стратегічно-моделюючих сесій «енергетична незалежність», якій ми провели у минулому році. Тож – прийшов час домовлятися та відставити наші внутрішні протиріччя перед глобальною загрозою. Громадськість – готова. Питання до держави та бізнесу – ви готові?».